

PROJEKTPLAN

2009-06-29

Dnr 417-3864-09 Nv

Innehåll

1.	BAKGRUND OCH SYFTE	2
1.1.	Bakgrund	2
1.2.	Syfte	2
2.	PROJEKTMÅL	3
2.1.	Omfattning och resultat	3
2.2.	Avgränsning	3
2.3.	Underlag och förutsättningar	3
2.4.	Berörda intressenter och verksamhetsområden	4
2.5.	Omvärldsanalys/förstudie	4
3.	GENOMFÖRANDE	4
4.	TIDPLAN	4
5.	ORGANISATION OCH BEMANNING	5
5.1.	Styrgrupp	5
5.2.	Projektledare	5
5.3.	Projektarbetsgruppen	5
5.4.	Referensgrupp	5
5.5.	Övriga personer som skall göra arbetsinsatser i projektet.	5
6.	EKONOMI OCH BUDGET	5
6.1.	Finansiering Anslaget för Biologisk Mångfald	5
7.	FÖRANKRING OCH SAMORDNING	6
7.1.	Förankring	6
8.	RAPPORTERING OCH KOMMUNIKATION/INFORMATION	6
8.1.	Rapportering	6
8.2.	Kommunikationsplan	7
8.2.1.	Målgrupper	7
8.2.2.	Kommunikationsmål	7
8.2.3.	Strategi	7
8.2.4.	Budskap	8
9.	ANALYS AV RISKER/MÖJLIGHETER	8
	BILAGA	9

1. Bakgrund och syfte

1.1. Bakgrund

Behovet av en aktiv vildsvinsförvaltning har ökat kraven på att fångstredskap ska godkännas. De erfarenheter som finns har väckt frågor om krav på bland annat selektivitet hos fångstredskapen och stress hos fångade djur.

Under 1980-talet, då dagens levandefångstredskap typgodkändes, fanns inte vildsvin eller lodjur med i testverksamheten, då de inte var aktuella att fånga. Av de levandefångstredskap som testades och godkändes under 1980-talet utgjorde räv och grävling de största vilda djuren, undantaget Öster Malma-fällan för rådjur, som användes för fångst av rådjur i forskningssyfte. Därför har man nu att ta hänsyn till nya och andra aspekter vid fångst av vildsvin och lodjur. En viktig aspekt vid fångst av vildsvin är tillgången på vatten, särskilt då här aktuella vildsvinsfällor är avsedda att användas även under den varma delen av året. Användning av fångstredskap under denna del av året har endast i undantagsfall varit aktuellt avseende andra levandefångstredskap.

Då vildsvinen blivit mera ”dygnet runtaktiva” kan vildsvin mycket väl fångas under förmiddagen efter sitt födointag under efternatten och morgonen och vara på väg till ”vattenintag” med behov av flera liter vatten. Jämför vidare Statens Jordbruksverks krav på vatten avseende tamsvin.

En annan aspekt är behovet av ventilation, särskilt under den varma tiden av året. Dessutom handlar det här om att fånga såväl flocklevande som matnyttigt vilt, vilket ställer nya och ökade krav på såväl fällans konstruktion som hanteringen av fångsten avseende tillgång på vatten, vittjning, avlivning med mera. Exempelvis bör det utredas vilka konsekvenserna blir vid fångst av flera individer samtidigt och då särskilt vid avlivningen (golv och kanter av kraftig plåt där vatten kan frysa till is, rikoschetter med mera).

Naturvårdsverket bedömer att det finns behov av en referensgrupp som kan stödja verket i utvärdering av vilka fångstredskap som är lämpliga jaktmedel och vilka villkor som ska gälla för användningen av dessa. Ansökningarna ökar i antal och omfattning. Till detta kommer omvärldens krav och intresse för denna verksamhet.

1.2. Syfte

Syftet är att få fram vilka krav och riktlinjer som erfordras för att kunna tillåta fångst av ett så stort vilt som vildsvin med en levandevikt på i vissa fall över 200 kilo.

Förstudien syftar till att starta upp en fungerande fälltestverksamhet och de samverkansformer som behövs för denna verksamhet. Studien bör också undersöka finansieringsbehov. De primära målen med verksamheten inledningsvis är:

- a) Utvärdera "stora" levandefångstfällor för fångst av främst vildsvin, men även av lodjur. Såväl tekniska som djurskyddsmässiga aspekter på dessa fällor ska särskilt beaktas. Även användande av tidigare typgodkända fällor för vildsvin samt för lodjur, enligt särskilt beslut om skydds jakt, ska utvärderas. Utvärderingen bör leda till villkor angående såväl fällans utformning (inklusive tillgång på vatten och möjligheten att för människor komma ur fällan om någon av misstag blivit instängd) som vittjningstidpunkter och lämpliga avlivningsmetoder såsom krav på minsta kulgevärskaliber och ammunition, med mera. Utvärderingen ska ta hänsyn till stress hos de fångade djuren samt om fångsten av vildsvin kan vara aktuell under hela året.
- b) Utvärderingen av dessa stora levandefångstfällor bör också göras med hänsyn till såväl lagstiftning som praktiska aspekter. Fällfångst av till exempel vildsvin kan kräva ändringar av olika bestämmelser i jaktlagstiftningen. Därför bör förstudien också göra en översyn av befintligt regelverk och föreslå förändringar där så krävs. Vidare bör förstudien utvärdera lämplig placering av fällorna, till exempel när det gäller riktad skydds jakt vid vägar och bebyggelse. Dessutom ska förstudien ge förslag på eventuella utbildningskrav samt vilka villkor som måste ställas för att få använda dessa fällor.
- c) Förstudien ska pågå under drygt ett år för att möjliggöra test under skilda väderleks- och temperaturförhållanden för att utvärdera påverkan på främst fångat vilt. Förstudien påbörjas den 1 augusti 2009 och avslutas den 31 augusti 2010.

2. Projekt mål

2.1. Omfattning och resultat

Målet är att ta fram konstruktionskrav för fångstredskap för en säker och så långt möjligt selektiv fångst samtidigt som riskerna för skador (inklusive stress) på fångat vilt ska minimeras. Vidare ska studeras vilka övriga villkor som ska gälla för att få använda dessa levandefångstredskap, som exempelvis utbildningskrav.

2.2. Avgränsning

Förstudien kommer i första hand att fokusera på levandefångstredskap för vildsvin, men avser även lodjur.

2.3. Underlag och förutsättningar

Utvärderingen av fällor kan idag ske med ny teknik, som inte fanns tillgänglig under de tester som ligger till grund för de beslut om hittills typgodkända fångstredskap. Till exempel finns idag möjligheten att kameraövervaka fällan samt viltet såväl före som efter och i samband med själva fångsten och i samband med detta registrera till exempel temperatur i fällan. Vidare sker utvärderingen av eventuell stress lämpligen genom obduktion av viltet, samtidigt som fällorna kan besiktigas efter fångst för att bedöma eventuell åverkan på fällan av viltet. Andra orsaker kan vara om fällan i någon mån påverkats av fångsten eller väder och vind. I enlighet med de regler/överenskommelser som

gäller för test av fångstredskap ska minst 20 individer av samma art fångas och obduceras per typ av fångstredskap. Det är en fördel om dessa djur fångats under så skiftande förhållanden som möjligt, vilket kräver att fällor av varje typ placeras på lämpliga platser vid olika tillfällen samt ökar kunskapen om fångstredskapets påverkan på djur vid olika tillfällen och platser.

2.4. Berörda intressenter och verksamhetsområden

Naturvårdsverket ansvarar för planering av denna förstudie. Ansvaret för det praktiska genomförandet sker i första hand i samarbete med Statens Veterinärmedicinska Anstalt (SVA) efter samråd med Jordbruksverket (SJV). Övriga parter, vilka kommer att ingå i referensgruppen, är Svenska Jägareförbundet (SvJf), Jägarnas Riksförbund (JRF), Rikspolisstyrelsen (RPS), Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), Viltskadecenter (VSC), företrädare för djurskyddsintresset samt representant för tillverkarna av fångstredskap.

2.5. Omvärldsanalys/förstudie

Erfarenheter från fångst av vildsvin och tidigare undersökningar insamlas och sammanställs. Erfarenheter och studier från andra länder kartläggs.

3. Genomförande

Testerna genomförs av SVA, som undersöker fångstredskapet och jaktmetoden. Fångade djur undersöks med avseende på fysiska skador, tecken på stress, övriga faktorer som kan påverka dem samt behovet av vittjningsintervall.

De myndigheter som deltar i denna förstudie ansvarar för att erforderliga tillstånd erhålls för att genomföra studien.

SVA tillställer Naturvårdsverket en rapport för varje redskap som testas. I rapporten ska SVA redogöra för testens genomförande och redovisa resultat/slutsatser.

Testerna ska genomföras med beaktande av avtal om internationella normer för humana fångstmetoder mellan Ryssland, Kanada, USA och EU avseende testverksamhet. Bland annat ska de personer som utför fångsten under testerna vara utbildade härför. Vidare ska testerna omfatta ett visst antal djur per fångstredskap för att kunna utgöra grund för beslut och så vidare.

4. Tidplan

Projektstart

1 augusti 2009:

Projektet inleds med urval av fällor som ska testas samt var fällorna ska testas/placeras geografiskt. Utvärdering av befintligt material samt såväl nationella som internationella erfarenheter.

Juli - Augusti 2010:

Slutsammanställning och avrapportering.

5. Organisation och bemanning

Beställare

Anna Helena Lindahl

5.1. Styrgrupp

Naturvårdsverket (Susanna Löfgren), SVA (Torsten Mörner) och SJV (representant är inte utsedd vid planens fastställande).

5.2. Projektledare

Christer Pettersson

5.3. Projektarbetsgruppen

Christer Pettersson, Tommy Svensson, SJV och SVA.

5.4. Referensgrupp

SJV, SvJf, JRF, LRF, RPS (Nationella viltolycksrådet), VSC, Sveriges Yrkesjägarförening, Djurens rätt samt en representant för tillverkarna av fångstredskap.

5.5. Övriga personer som skall göra arbetsinsatser i projektet.

SVA ska i samarbete med Jägarorganisationerna engagera jägare som kan bedriva fångst under förstudien, med stöd av dispens från Naturvårdsverket, för de fångstredskap som ska användas under testerna (det vill säga inte godkända fångstredskap). Fångst och dokumentationen av densamma ska ske i samarbete med ansvarig person på SVA, som bland annat har att hantera obduktionen av de fångade och avlivade djuren. Denna person avgör efter samråd med Jordbruksverket hur de fångade och avlivade vilda djuren ska hanteras efter fångst och vilka obduktionsrutiner som ska gälla. Referensgruppen tillställs en rapport avseende varje genomförd test av ett redskap och har sedan att utifrån sina respektive kompetensområden och förutsättningar bedöma lämpligheten samt eventuella villkor för respektive fälla och viltslag. Referensgruppen bör därutöver sammanträda regelbundet för att överväga och föreslå eventuella ändringar av gällande regelverk samt utbildningskrav.

6. Ekonomi och budget

6.1. Finansiering Anslaget för Biologisk Mångfald

En samlad bedömning är att förstudien, under det dryga året, kräver drygt 2 miljoner kronor för att kunna ge relevanta och kvalitetssäkrade slutsatser/resultat samt för att uppfylla uppställda mål. Utöver detta avser respektive ingående organisation att bidra med resurser, främst i form av personer, i så stor utsträckning som är möjligt.

7. Förankring och samordning

7.1. Förankring

I första hand ska arbetet samordnas med regeringsuppdraget att utarbeta en nationell förvaltningsplan för vildsvin, men även SJVs regeringsuppdrag om utfodring samt Livsmedelsverkets regler för besiktning av vildsvinskött ska beaktas. Berörda aktörer får därigenom information om pågående arbete. Referensgruppen består av berörda aktörer, företrädare för intresseorganisationer och myndigheter.

8. Rapportering och kommunikation/information

8.1. Rapportering

SVA ska för varje testat fångstredskap tillstålla Naturvårdsverket och referensgruppen en rapport för varje genomförd test. Referensgruppen ska sedan utifrån sina respektive kompetensområden och förutsättningar bedöma lämpligheten avseende varje fångstredskap och viltslag. Detta utifrån om fångstredskapet ska godkännas och i så fall vilka villkor som ska gälla för att få använda det.

Noteringar om eventuella klämskador på kultingar eller mindre djur dokumenteras enligt nedan.

Vid eventuell bifångst ska såväl art som övriga omständigheter dokumenteras (bland annat om djuret frisläppts eller avlivats, om det finns synliga skador med mera).

Dokumentation i samband med avlivning

Djuret besiktigas avseende eventuella sår eller skärskador på huvud, ben eller klövar.

Även om inga synliga skador noteras ska varje enskilt djur fotodokumenteras digitalt enligt följande:

- Huvudet från höger och vänster sida samt rakt framifrån och uppifrån.
- Tänder och munhåla.
- Klövar.
- Vid avlivning efter fångst av flera än ett djur ska djuren märkas i den ordning de avlivats.

Bilder av avlivade djur ska kunna kopplas, med nummer och liknande, till förda journaler.

Obduktion ska utföras i enlighet med det ISO-protokoll som finns för utvärdering av fångstredskap.

Utöver detta ska vid dräktiga hondjur antal foster och utvecklingsstadium noteras samt fotodokumenteras.

8.2. Kommunikationsplan

En kommunikationsplan har tagits fram. Den ska bidra till att såväl fällkonstruktörerna som drabbade jordbrukare samt jägarna ser värdet av en samlad försöksverksamhet. De som önskar köpa fångstredskap för fångst av vildsvin ska ha förståelse för att försöksverksamheten behövs.

8.2.1. Målgrupper

Huvudmålgrupp är lantbrukar- och jägarorganisationer, polisen, vägverket, djurrättsorganisationer samt konstruktörer och tillverkare av fångstredskap.

8.2.2. Kommunikationsmål

Fällkonstruktörerna upplever att de fått tillräcklig information om försöken och varför de genomförs.

Fällkonstruktörerna deltar i försöken.

De fällkonstruktörer som inte får delta har förståelse för att det ställs nya djuretiska krav på fällor för vildsvinsfångst.

Lantbrukare och jägare har förståelse för att de får vänta på att kunna köpa fällor för vildsvinsfångst i handeln.

Djurrättsorganisationer har förståelse för att försöken syftar till att få fram bra fällor för vildsvinsfångst.

Jägarorganisationerna ser levandefångstredskap avseende vildsvin som ett alternativt jaktmedel.

8.2.3 Strategi

Nätverk

Vi arbetar genom referensgruppen för att fånga in synpunkter från viktiga intressenter.

Personliga möten

Vi kallar fällkonstruktörerna till möte för att försäkra oss om att de förstått syftet med försöken och för att fånga upp viktiga synpunkter särskilt på genomförandet.

Vi deltar i olika LRF- och jägarmöten under året för att lokalt närvara och ta del av hur problemen med vildsvin upplevs/hanteras och hur fångstredskap kan bidra till skadeförebyggande åtgärder.

8.2.4. Budskap

Alla

Vildsvin är en ny art i Sverige när det gäller fällfångst. Det är ett stort däggdjur som kan väga upp till tio gånger mer än de djur som andra fällor är konstruerade för. Vi behöver vara säkra på att fångstredskapen uppfyller djuretiska krav vid fångsten av vildsvin.

Det pågår ett arbete att förebygga och begränsa skador av vildsvin. Fångst kan vara en del av lösningen. Viltåkrar, jakt och lagom utfodring av djuren är andra.

Dagens föreskrifter för fångst och fångstredskap behöver utvecklas. Verket ser över reglerna så att de speglar de djuretiska krav som kan ställas.

9. Analys av risker/möjligheter

Under tiden för testverksamheten kommer inga fällor att typgodkännas. De konstruktörer som idag ansökt om tillstånd att få sina fångstredskap godkända bereds möjlighet att delta genom att leverera minst två exemplar av fällan samt ritningar/konstruktionsbeskrivning (inklusive foto).

Dispenser att, i enskilt fall, få använda inte godkänt fångstredskap för fångst av vildsvin under testperioden (juli 2009-augusti 2010) meddelas endast vid stort behov av skydds jakt, exempelvis invid särskilt olycksdrabbade vägar eller på grund av omfattande skador på grödor som inte kan förebyggas på annat sätt.

Möjligheter: Att utveckla ändamålsenlighet och legitimitet för här avsedda fångstredskap samt ökat fångstresultat/effektivitet utan att djurskydd åsidosätts. Relevanta villkor för användande av levandefångstredskap avseende i första hand vildsvin, men även för lodjur. Beträffande testerna avseende fångst av lodjur kommer denna projektplan att kompletteras senare.

Bilaga

Allmänt

1. Tillstånd att delta i testverksamheten får inte ges till tillverkaren eller någon med anknytning till tillverkaren. Dispens kan meddelas enskild användare efter det att konstruktör/tillverkare skriftligen ansökt om att respektive fångstredskap ska typgodkännas och levererat såväl ett exemplar av fällan som en teknisk beskrivning (inklusive foto) samt betalat fastställd avgift; se SFS 1987:905 (11§).
2. Innan försöksverksamheten påbörjas ska markägare och jakträttshavare lämna skriftligt medgivande till verksamheten.
3. Fällan/fällorna ska ges lämplig numrering och placeringen ska markeras på karta 1:10 000 och de exakta koordinaterna anges (ska bifogas ansökan).
4. Fälla ska vara tydligt och permanent märkt med namn, adress och telefonnummer, där den som är ansvarig för fällan kan nås hela dygnet. I händelse av förfall som sträcker sig över 12 timmar ska fällan avgillras.
5. Fälla bör placeras så att allmänheten eller lekande barn inte kommer i kontakt med fällan. Fälla bör inte placeras närmare än 500 meter från exempelvis fast bebyggelse, förutom de fällor som ingår i försöksverksamheten. Allmänna vägar, motionsspår, vandringsleder, ridvägar, idrottsanläggningar, badplatser och lekplatser är andra exempel på platser där man måste ta hänsyn med avseende på fällornas placering, med undantag av när dessa platser är utsatta för vildsvinsskador.
6. Den som medverkar i försöksverksamheten ska upplysas om att tillsyn av fälla utan föranmälan kan ske av den som Naturvårdsverket utser.
7. Tillsyn av fälla ska ske minst 2 gånger per dygn eller övervakas kontinuerligt på elektronisk väg. Förslagsvis krävs tillsyn 3 gånger per dygn för en del av fällorna som ska ingå i testerna. Detta är också det förslag om vittjningsintervall som Svenska Jägarförbundet lämnat till verket.

Observera att tamsvin enligt djurskyddslagen ska ha fri tillgång till vatten. Vildsvinens vattenbehov kan anses likartat ett tamsvins behov, varför intervallet av tillsyn bör styras av hur vattenförsörjningen till fällan ordnats. Detta är särskilt viktigt under den varma årstiden. Vid ansökan om dispens ska ansökan innehålla uppgifter, skisser eller annan dokumentation som beskriver tillförseln av vatten.

8. Journal över exakta tidpunkter för tillsyn av fälla ska på begäran föras och inlämnas till Naturvårdsverket.
9. Fällans gillernanordning ska vara utförd så att en människa som kryper in i fällan inte oavsiktligt kan utlösa fallluckorna.

Dokumentation vid fångst

10. En löpande journal för varje enskild fälla ska föras med angivande av följande uppgifter, som ska noteras vid varje fångstillfälle.

- Tid och datum
- Antal fångade djur
- Kön och beräknad ålder
- Levandevikt

Vid dräktiga hondjur: antal foster och utvecklingsstadium (fotodokumenteras).
Noteringar om eventuella klämskador på kultingar eller mindre djur, som dokumenteras enligt nedan.

Dokumentation i samband med avlivning

11. Djuret besiktigas avseende eventuella sår eller skärskador på huvud (inklusive tänder och munhåla), ben och klövar/tassar.

Även om inga synliga skador noteras ska varje enskilt djur fotodokumenteras digitalt enligt följande:

Huvudet från höger och vänster sida samt rakt uppifrån.

Vid avlivning av fler än ett djur ska djuren märkas i vilken ordning de avlivats.

Bilder av avlivade djur ska kunna härledas till förda journaler.

12. Diggande sugga (med dragna spenar) ska omgående släppas fri, förutom om den är allvarligt skadad.
13. Fälla bör endast betas med oförädlade jordbruksprodukter.
14. Avsteg från följande villkor innebär att dispens kan återkallas med omedelbar verkan.